Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kristian Meissner
Meri ja Vesiratkaisut, esikunta

21.2.2023

SYKE/2023/323

Ympäristövaliokunta

Viite: Asiantuntijalausuntopyyntö 17.2.2023

Asiantuntijalausuntopyyntö, U 119/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vesipuitedirektiivin, pohjavesidirektiivin ja ympäristönlaatunormidirektiivin muuttamisesta

Suomen ympäristökeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua Ympäristövaliokunnalle liittyen valtioneuvoston kirjelmään eduskunnalle vesipuitedirektiivin, pohjavesidirektiivin ja ympäristönlaatunormidirektiivin muuttamisesta.

Valtioneuvoston kirjelmä tunnistaa hyvin direktiivien ehdotetuista muutoksista Suomen vesienhoidolle aiheutuvia keskeisiä seurauksia.

Muutosartiklaan 1 liittyen Syke toteaa seuraavaa. Syke pitää Valtionneuvoston tavoin tervetulleena mahdollisuutta uusien ja innovatiivisten seurantamenetelmien käyttöönotosta vesien tilan seurannassa. Vesien ekologisen tilan sekä kemiallisen tilan arviointi edellyttää nykymenetelmien rinnalle uusia kustannustehokkaita sekä alueelliselta ja ajalliselta kattavuudeltaan edustavia menetelmiä. Ennen laajamittaista käyttöä näiden uusien menetelmien toimivuus ja vertailtavuus nykyisin käytössä oleviin menetelmiin on varmistettava. Kirjelmässä esimerkkeinä mainittujen uusien menetelmien lisäksi Syke haluaisi mainita molekyylibiologisten seurantamenetelmien tarjoamat mahdollisuudet ekologisen tilan

muutosdirektiiviehdotukseen, mistä ne vielä puuttuvat. Passiivikeräimien ja vaikutusperustaisten menetelmien hyödyntäminen kemiallisen tilan seurannassa mahdollistaa tarkemman tilaluokittelun. Uusilla menetelmillä ei kuitenkaan voida toistaiseksi korvata perinteistä näytteenottoa ja yhdistekohtaista analytiikkaa, joten perinteisten menetelmien rooli seurannoissa tulee säilyttää.

Syke suhtautuu Valtioneuvoston tavoin varauksellisesti ehdotukseen seurantatulosten ja vesien tila-arvion laatimiseen ja niiden vuosittaiseen sähköiseen raportointiin. On varmistettava, että toteutuessaan ehdotetun muutoksen vaikutus raportoinnin ja tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen työtaakan lisääntymiseen voidaan minimoida esim. automatisoimalla prosessia ja että järjestelmien toiminnallisuuden parantamiseksi vaaditun lisätyön vaatimat resurssit varmistetaan. Syken asiantuntijoiden mielestä jäsenvaltioiden velvollisuus raportoida komissiolle vuosittain käsittäisi vain seurantatulokset (tilatiedot), mutta ei varsinaista vesien ekologista tai kemiallista tila-arviota. Syke suhtautuu varauksellisesti raakatulosten lähettämiseen komissiolle, koska on riskinä, että niitä käsitellään liian teknisesti ja huomioimatta jäsenmaiden luonnonolosuhteista johtuvat erityispiirteet. Syken näkemyksen mukaan myös raportoinnin lisäämisen kustannusvaikutus Suomelle on aliarvioitu.

Monet nykyiset ja tulevat prioriteettiaineet ovat ympäristössä hyvin pysyviä, ja vaikka niiden päästöt saataisiinkin loppumaan, voivat ympäristöpitoisuudet säilyä ympäristönlaatunormeja korkeammalla tasolla pitkän aikaa. Tämän takia Syke yhtyy valtioneuvoston näkemykseen kemialliselle tilalle asetettujen määräaikojen haasteellisuudesta tiettyjen pysyvien prioriteettiaineiden kohdalla. On kuitenkin tärkeää asettaa selkeitä tavoitteita hyvän kemiallisen tilan saavuttamiselle, jotta mahdolliset toimenpiteet voidaan suunnitella ja toteuttaa oikein.

Komission ehdotuksessa vesipuitedirektiivin ohjeellista luetteloa tärkeimmistä haitta-aineista (liite VIII) muutettaisiin lisäämällä siihen seoksessa esiintyvät materiaalit kuten mikro- ja nanomuovit sekä mikro-organismit, geenit tai perintöaines, jotka ilmentävät mikrobilääkkeille vastustuskykyisten mikro-organismien esiintymistä. Syke toteaa lisäykset perustelluiksi, mutta korostaa, että mainittujen aineiden sisällyttäminen osaksi vesienhoidon seurantaa edellyttää myös kansallista kehitys- ja tutkimustyötä ja sille resursseja. Näille haitta-aineille ei ole tällä hetkellä olemassa vakiintuneita seuranta- tai analyysimenetelmiä eikä ympäristönormeja.

Muutosartiklaan 2 liittyen Syke toteaa seuraavaa. Syke pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että pohjavesille ehdotetussa tarkkailulistamenettelyssä huomioidaan jo olemassa olevat vastaavat menettelyt pintavesien ja juomaveden osalta sekä näiden eri menettelyjen ja niihin liittyvien ainelistojen päivittäminen tehtäisiin EU-tasolla harmonisoidusti.

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**

Syke näkee pohjavesien hyvän kemiallisen tilan kannalta tärkeänä uusien pohjavettä pilaavien aineiden huomioimisen pohjaveden tilan arvioinnissa. Syke yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että seurantatiedon kerääminen vaatii aikaa ja etenkin lääkeaineiden ja PFAS-yhdisteiden osalta uusien laatunormien huomioiminen pohjaveden tilan arvioinnissa on todennäköisesti mahdollista vasta vuonna 2031.

Muutosartiklaan 3 liittyen Syke toteaa seuraavaa.

Syke yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että pohja- ja pintavesille esitettyjen PFAS-yhdisteiden laatunormien ja juomaveden raja-arvon eroavaisuudet pitäisi selventää ja yhdenmukaistaa, koska tällä hetkellä raja-arvot on laadittu ihmisterveyden suojelemiseksi. Myös PFAS-yhdisteiden kalalle esitetty ympäristönlaatunormi eroaa merkittävästi elintarvikkeille asetetusta raja-arvosta, vaikka molemmat on laadittu suojelemaan ihmistä kalansyönnin kautta tapahtuvalta liialliselta PFAS-altistukselta. Merkittävät erot eri lainsäädäntöjen raja-arvoissa samoille aineille aiheuttavat epäselvyyttä, vaikeuttavat riskiviestintää ja ovat ristiriidassa kemikaalistrategian ”yksi aine – yksi arvio” -periaatteen kanssa.

Syke yhtyy valtioneuvoston kantaan siitä, että prioriteettiaineiden valinnan ja laatunormien päivittämisen tulee perustua ajantasaiseen tieteellisen tietoon. Direktiiviehdotuksessa esitetyt kehitystoimet systemaattisemman ja koordinoidumman haitallisten aineiden arviointityön ja aikaansaamiseksi ovat kannatettavia.

Edellä mainitun lisäksi Syke pitää kannatettavana ja periaatteellisesti tärkeänä, että valtioneuvosto kiinnittää huomiota ehdotuksiin komissiolle siirrettävästä vallasta. Kirjelmään sisällytetty valtioneuvoston kanta asiaan on asianmukainen.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet kehittämispäällikkö Kristian Meissner, erikoissuunnittelija Lasse Järvenpää, erikoistutkija Sari Mitikka, tutkija Janne Juvonen, tutkija Ville Junttila, tutkimusprofessori Antti Belinskij ja ryhmäpäällikkö Marko Järvinen

Viitteet:

Suomen ympäristökeskus | Finlands miljöcentral | Finnish Environment Institute
Latokartanonkaari 11 | 00790 Helsinki | FINLAND
+358 295 251 000 | mailto: kirjaamo@syke.fi | Y-tunnus 0996189-5 | **syke.fi**